

## Sensorveiledning

Følgende gjelder for alle oppgaver:

Hver oppgave skal ha en innledning, analysedel med drøfting og en konklusjon. Teksten skal inneholde presise kildehenvisninger og en korrekt litteraturliste. Gode besvarelser er godt strukturert, bruker et bredt omfang av kilder, samt drøfter på en selvstendig og kreativ måte. Godt språk veier positivt.

### Oppgave 1

Oppgaven ber om å sette regjeringsskrisene i Ungarn (2009), Slovakia (2012) og Slovenia (2011) i sammenheng med finanskrisen som startet i 2008 og dens følger. Kandidaten bør få fram Ungarns økonomiske utfordringer forut for krisen, den slovakiske økonomiske veksten før krisen og Slovenias stabile politikk og økonomi som ble brått brutt fra 2008. Gode oppgaver drøfter på en nyansert måte finanskrisen som medvirkende, utløsende eller avgjørende årsak.

Perioden etter finanskrisen var i både Ungarn (under Fidesz) og Slovakia (under Smer) preget av demokratisk tilbakegang, kombinert med økonomisk vekst. Slovenia ble i større grad enn før preget av svake partier med kort levetid, økende korrupsjon, kombinert med gradvis økonomisk vekst. Likevel ble ikke det slovenske demokratiet betydelig svekket, grunnet relativt godt utviklet forvaltning og rettsystem. Korrupsjonen nådde aldri samme høyder som Ungarn og Slovakia.

Gode oppgaver presenterer moderniseringsteori på en nyansert måte (mer utfyllende enn at den handler om at i følge teorien fører økonomisk vekst til demokrati) og drøfter teoriens relevans.

### Oppgave 2a

Oppgaven ber om en forklaring av populisme og populistiske partier. Dette bør gjøres på en utfyllende og nyansert måte (henvisning til oppslagsverk er ikke nok) med utgangspunkt i pensum. Eksempler på populistpartier er EKRE i Estland, (men også Senterpartiet har tidligere vært sterkt populistisk), i Latvia Hvem eier staten og Nasjonal allianse for Latvia (men også Harmoni-partiet har populistiske trekk) og Arbeiderpartiet, De grønne og Det polske partiet i Litauen.

Skillelinjer som kan nevnes er høyre-/venstreakse, populisme/ikke-populisme, etniske partier/ikke etniske partier.

- Estland og Latvia har en sterk høyreside, som er delt i en nasjonalt orientert og en markedsliberalt orientert fraksjon. De estiske partiene er mer stabile enn de latviske – gode oppgaver får fram forskjeller mellom de to. Litauen har en tydelig høyre-/venstre-akse med et stort sentrum.
- Populistiske partier finnes i alle tre land – i Estland og Latvia finnes både nasjonalistiske og sentrum-/venstreorienterte populistpartier, mens i Litauen spiller det etniske aspektet en mindre rolle.
- Det estiske Senterpartiet samt det latviske Harmonipartiet favner mange russere (forskjellen mellom de to bør vises) mens Litauen har et parti fremmer russernes sak på lokalt nivå og et som er dominert av polske interesser.

Alle tre baltiske land har hatt økonomiske utfordringer siden finanskrisen. Latvia har kontinuerlig hatt en svakere økonomisk posisjon enn naboene. Sosiale forskjeller i Estland og Latvia kan drøftes i lys av sterke høyrepartier med eksplisitt markedsliberal orientering. Etniske spenninger er til stede i alle tre

land, men i svakere grad i Litauen enn i Estland og Latvia. Demokratisk stabilitet kan diskuteres i lys av Cianettis begrep om etnisk uthuling av demokratiet. Forholdet til de store naboene (Polen, Russland) bør drøftes.

### Oppave 2b

Besvarelsen skal drøfte begrepet om maktfordelingssystem (konsosiert demokrati), og skal vise en på en nyansert måte hvordan det fungerer i Nord-Makedonia, Kosovo og Bosnia Hercegovina, med utgangspunkt i kriteriene representasjon i den utøvende makt, representasjon i offentlig forvaltning, vetosystemer, lokal autonomi.

Punkter som bør trekkes fram i en drøfting av maktfordelingssystemets svakheter er eksempelvis sementering av etniske forskjeller, vetosystemer (i Bosnia Hercegovina hemmer vetosystemet politiske beslutninger, i Kosovo og Nord-Makedonia har etniske minoriteter i liten grad reell vetorett), svak legitimitet grunnet ytre påføring (gode oppgaver relaterer dette punktet til teorier om det internasjonale samfunnets rolle i demokratiseringsprosesser). Den politiske handlingslammelsen i i Bosnia Hercegovina bør utdypes.

Andre forklaringer av svak demokratiutvikling kan være historiske «dype årsaker» (jfr. Kitschelt, m.fl.), svak økonomi kombinert med svakt sivilt samfunn, sterke ledere (aktørforklaring). Besvarelser som knytter forklaringer opp mot teorier vurderes som sterke.

### Oppgave 3

Gode besvarelser forklarer begrepet forsinket demokratisering. Oppgaver bør få fram hva som menes med begrepet transisjon og transisjonsperiode, og forskjellen mellom struktur- og aktørforklaringer – inkludert Karl og Schmitters transisjonstypologi.

Transisjonen startet i Serbia, Kroatia og Romania med innføring av ny grunnlov i 1990. Besvarelser bør kunne argumentere logisk om vedtak av ny grunnlov skjedde som pakt, reform, påføring eller revolusjon og om denne formen for transisjon kan benyttes som forklaring av en forsinket demokratisering. Gode oppgaver evner å vise på en nyansert måte hvordan demokratiseringen ble bremsset i de tre landene, og trekke inn i drøftingen om forsinkelsen kan forklares med måten transisjonen startet på (Karl og Schmitters typologi) eller andre aktørforklaringer, eller strukturforklaringer. Mulige strukturelle forhold som det er relevant å nevne er eksempelvis krig, historisk arv, svekket økonomisk utvikling på 1980-tallet, svakt sivilt samfunn. Semipresidentsystemer kan drøftes som aktør- eller strukturforklaring.